

SINOČI ZADNJI SESTANEK MED TAJNIKI ŠTIRIH STRANK

Moro: «Menim, da bom danes sestavil seznam ministrov nove vlade»

Saragat «upa», da bo Moro umaknil danes pridržek in sprejel mandat za sestavo vlade - Izjava Giolittija daje razumeti, da še niso dosegli dokončnega sporazuma glede porazdelitve vladnih resorov

RIM, 2. — Danes zvečer so se zaključila posvetovanja tajnikov štirih strank glede porazdelitve ministrskih resorov v novi vladi levega centra. Tajniki so se bili sestali že dopoldne: razgovor med njimi je trajal poldrugo uro, vendar se ni prišlo do sporazuma. Na vprašanje novinarjev je Nenni ponovil to, kar je bil dejal na začetku pogajanj, namreč, da bo dal izjavo, ko bodo pogajanja zaključena; Saragat pa je dejal, da bo popoldne nov sestanek tajnikov, in da bo verjetno to zadnji sestanek med njimi.

Popoldanski sestanek med štirimi tajniki se je končal ob 20.15. Ko je zasedel levo dvorano, je Moro izjavil novinarjem: «Lahko poveste, da smo z današnjim večernim sestankom izpolnili sestanke med strankami in da računam, da bom v teku jutrišnjega dne sestavil seznam ministrov nove vlade».

Saragat pa se je poslovlil od novinarjev z besedami: «Kar vam morem reči je to, da ne bo več sestankov». Na vprašanje, ali bo Moro umaknil jutri pridržek, je Saragat dejal: «Upam». Reale in Nenni pa nista hotela dati nobene odgovora in sta le pripomnila, da je tudi zanj prav, kar je izjavil Moro. Na vprašanje novinarjev, je Reale pripomnil, da jim je Moro dal izjavo, ki ima zelo jasen pomen, in da mu korektnost ne dopušta, da bi dodal še kaj drugega.

Jutri dopoldne se bodo sestali avtonomiisti člani vodstva PSI, katerim bo Nenni poročal o rezultatih razgovorov med predstavni-

ki štirih strank glede strukture nove vlade. Po tem sestanku se bo verjetno sestalo vodstvo PSI, ki bo moralo odobriti tudi to pristojnost.

Cim bo Moro imel pristaneke tudi vodstev drugih strank (kar se bo zgodilo, pa vsej verjetnosti že v teku jutrišnjega dne, bo predložil predsedniku republike v podpis odloke o imenovanju novih ministrov. Ko bo pripravil programsko izjavo nove vlade, se bo predstavil parlamentu.

V tem so bile glavne težave za dosego sporazuma glede sestave nove vlade, tudi kljub temu, da so se bili že zedinili glede nekaterih programov? Oglejmo si jih na kratko, najprej, kar zadeva zunanje in obrambno ministrstvo. Kandidat za to ministrstvo je Saragat, Moro pa ima v načrtu ustanovitev novega resorja za evropske zadeve, ki naj bi ga prevzel Carlo Russo; Saragat pa je proti temu, ker bi se v takem primeru močno omejila pristojnost zunanjega ministrstva.

Obstaja tudi vprašanje podpredsedstva vlade. Moro je zagotovil Nenniju, da bo v novi vladi le eno podpredsedstvo, ki ga bo prevzel Nenni. Nato je Moro skušal pritegniti Fanfanija in mu je ponudil drugo podpredsedstvo. Po odklonitvi Fanfanija pa so »dorotejci« predlagali Piccinija za drugega podpredsednika, Nenni pa temu nasprotuje.

Končno je tu še vprašanje ministrstva za javna dela, ki ga je vodil do sedaj Sullio. Moro mu je ponudil ministrstvo za državne zadeve, a Sullio je to odklonil in baje pisal Moro, da ne bo ponovno dejaven v vladi, če ne bo ponovno ministar za javna dela. Moro pa je baje že spoznal, da se temu, da bi ministrstvo prevzame socialisti Pieraccini.

Kar zadeva gospodarske resore je socialistični poslanec Giolitti dal novinarjem izjavo, v kateri pravi, da se mu ne zdi verjetno, da bi socialisti ne dobili niti enega od gospodarskih resorov, ki so ključnega pomena za gospodarsko politiko. Večina vodstva PSI je že izjavila, da bi bila taka odločitev nepriljubljena za socialiste. Ker se tiče njega samega, pa pravi: «Ne bom pristal na rešitev, ki bi postavila mojo stranko v ponižno položaj inferiornosti» Giolitti zaključuje: «Če obstaja konkreten predlog, da se stranki omejuje pristojnosti za njegovo delo, v teh organih bom tudi sam razpolagal s točnejšimi elementi za oceno tega predloga».

Po mnenju britanskega predsednika pa se Velika Britanija ne sme odločiti atomskem orožju ter mora iskati sporazum s Sovjetsko zvezo, namesto da bi iskala »spremenjen obsevnostnega sistema« v razvoju sil v zavezništvo.

Home je tudi sporočil, da bo na ženevski razorožitveni konferenci, ki se bo nadaljevala konec januarja, britanska vlada iskala temelje za sporazum, ki naj omogoči začetek razorožitve.

Douglas Home je imel danes privaten razgovor z voditeljem laburistične stranke Wilsonom. Zadržuje se, da sta govorila o vprašanjih, ki se tičejo varnosti.

Britanski zunanji minister Butler je izjavil, da Velika Britanija razmišlja skupno s svojimi zavezniki, ali so mogoči novi predlogi za zmanjšanje števila vozil, ki lahko prevažajo jedrsko orožje. To je Butler izjavil v spodnji zbornici v zvezi z vprašanjem o razorožitveni konferenci v Ženevi, ki bo nadaljevala delo 21. januarja.

Zunanje ministrstvo javlja, da bo zunanji minister Butler obiskal od 9. do 11. decembra Zahodno Nemčijo na vabilo zunanjega ministra Schroedera. Butler bo obiskal tudi zahodni Berlin.

Aretiran zunanji minister Konga

LEOPOLDVILLE, 2. — Včeraj so aretirali kongoskega ministra za zunanje zadeve Mabiko Kalando. Obtožujejo ga zarote proti državi varnosti.

Mobika Kalanda, ki je že prej sporočil, da namerava odstopiti, je časopise obtožil, da je brez vednosti oblasti izdal potno dovoljenje Combeju in ker je baje skrivaj v državi 108 diplomatov, ki so v 40 navadnih potnih listov. V Turčiji pa je predsednik vlade Ismet Inönü odstopil, ker sta iz njegove koalicijske vlade istopadli stranka Novo Turčije in kmečka stranka zaradi velikih izgub pri običajnih volitvah.

Protestna stavka proti druginji v Palermu

PALERMO, 2. — Danes je bila v Palermu 24-urna stavka iz protesta proti druginji. Stavko je organiziral CGIL. Stavki so se pridružili tudi kmetijski delavci, vključeni v CGIL, ki so prišli v mesto s tovornimi vozili.

Stevenson je ponovil predlog o odpravi na Luno skupno s SZ

Nadaljevanje razprave v Varnostnem svetu o Južni Afriki
Število članov v Varnostnem svetu se bo zvišalo?

NEW YORK, 2. — Ameriški predstavnik v OZN Stevenson je v političnem odboru, kjer so razpravljali o uporabljanju vesolja v mirolnih namene, izjavil, da je dobil navodila od predsednika Johnsona, naj potrdi Kennedyjevo ponudbo od 20. septembra o skupni ameriško-sovjetski odpravi na Luno.

Stevenson je dalje izjavil, da je raziskovanje Lune samo prvi in obsevan program za obvladovanje vesolja, kar narekuje mednarodno sodelovanje. Pozval je na to, da odbor, naj soglasno odobri izjavo o pravnih navedbah, ki bodo morala urejati uporabljanje vesolja v mirolnih namene o sporazumu ZDA in SZ.

Predlagal je zatem, naj odbor da prednost pripravi dveh mednarodnih konvencij o odklonitvi za morebitno škodo, ki bi jo povzročila vesoljska vozila, in o pomoči kompozitumom v primeru incidentov.

Sovjetski delegat Fedorenko je izjavil, da SZ ne šteje za nujno za mednarodno sodelovanje pri raziskovanju vesolja in za njegovo uporabo v mirolnih namene. Pozval je odbor, naj soglasno odobri izjavo o pravnih navedbah.

V Varnostnem svetu se je nadaljevala razprava o »apartheidu« v Južni Afriki. Maroški delegat je pozval Varnostni svet, naj sprejme odločne ukrepe proti južni Afriki, ki je neenakopravna država, ki ima tezne gospodarske odnose z Južno Afriko.

Predstavnik Madagaskarja je ob sodil načrt južnoafriške vlade o ustanovitvi posameznih področij, na katerih bi naselili črne in indijce in jih tako ločili od belcev. Razprava je bila nato odložena na jutri.

Po mnenju opazovalcev v OZN bi utegnilo biti do sporazuma o večjem številu članov v Varnostnem svetu. Predstavnik sovjetske delegacije je na zadevno vprašanje izjavil, da bi zvišanje števila sedežev bilo naravno, ker ima OZN danes 111 članov, medtem ko jih je leta 1946 imela komaj 53. V posebnem političnem odboru sedaj razpravljajo tudi o tem vprašanju. Zdi se, da prihaja najbolj v poštev zvišanje sedežev za dva, tako da bi mogoči zadovoljili azijske in afriške države ter Commonwealth.

Novi bankovci po 1000 in 10.000 lir

RIM, 2. — Zakladni minister Colombo je sporočil po televiziji, da bodo jutri 3. decembra spravi- li v obtoč nove bankovce po ti- soč in 10.000 lir. Minister je o- menil, da so že 12. aprila lani o- dobriili dekret, ki določa uvedbo teh bankovcev, 28. junija lani pa je poseben dekret določil, kakšni bodo ti bankovci. Sedaj je posta- lo potrebno spraviiti nove bankov- ce v promet, ker so že zdavnaj prenehali izdelovati stare bankov- ce, ki so polagoma pošli, s tem da so se obrabili, in poše so tudi skoraj vse rezerve. Zato je treba spraviiti v obtoč nove bankovce in do kraja uporabiti še rezerve starih bankovcev. Minister je do- dal, da je glavna značilnost no- vih bankovcev, da so manjšega formata.

De Gaulle in Albanija

PARIZ, 2. — Francoski pred- sednik de Gaulle je poslal pred- sedniku albanske ljudske skupš- tine v državniemu poglavarju Albi- ni generalu Ilesiju brzojavko s čestitkami ob albanskem narod- nem prazniku.

Opazovalci ugotavljajo, da je to prvič, ko pošilja francoski predsednik svoje osebne čestitke generalu Ilesiju. Francija ima v Tirani odpravnika poslov. Velika Britanija in ZDA so prokinile di- plomatske odnose z Albanijo le- ta 1948. Po mnenju opazovalcev hoče de Gaulle s tem poudariti svojo neodvisno zunanjo politiko, a predvsem želi uveljaviti svoj vpliv na Balkanu.

Lyndon Johnson je ponovil, da bo nadaljeval Kennedyjevo politiko o državljskih pravicah

Ameriški predsednik nadaljuje posvetovanja s svojimi sodelavci
V soboto so aretirali moškega, ki je izjavil, da bo ubil predsednika Johnsona, včeraj pa so ga odpeljali v bolnišnico z zlomljenim vretencem

WASHINGTON, 2. — Ameriški predsednik Lyndon Johnson je imel danes razgovor z ravnateljem organizacije »Mestna zveza« Youngom. Ta organizacija je med največjimi ameriški organizacijami, ki se bori za enakopravnost med plemen- ti.

Po razgovoru v Beli hiši je Young izjavil, da sta s pred- sednikom govorila predvsem o dis- kriminaciji proti črnem na de- lovnihih mestih. Opozoril je, da je 15 odstotkov ameriških črnc- ev brez dela, kar predstavlja trikrat tolikšen odstotek, kakor je povprečen odstotek brezpo- selnih v ZDA. Dodal je, da je v- ztrajal, da je absolutno po- trebno izvesti program javnih del, kjer naj se omogoči zapo- slitev črnem. Zaključil je s po- udarjkom, da ima njegova or- ganizacija vse zaupanje v pred- sednika Johnsona.

Kakor je znano, je prejšnji te- den Johnson sprejel tajnika Zdr- ženja za napredek barbastih lu- di Wilkina, ki je tudi izjavil, da ima njegova organizacija zaup- anje v novega predsednika.

Predstavnik Bele hiše je izjavil, da je predsednik Johnson v svo- jem razgovoru z Youngom ponov- il, da namerava nadaljevati Ken- nedyjevo politiko glede državljan- ske enakopravnosti. Johnson je med razgovorom poudaril, da je v letosnjem tretjem trimesečju 25 odstotkov od 60.000 novih de- lovnihih mest, ki so bila razpolo- livna v strateški industriji, slo- čnem in prav tako 20 odstotkov od 100.000 novih delovnih mest v- lah delovnih mest v omenjenem trimesečju.

Končno se je Johnson sestal tu- di z ministrom za obrambo Mc- Namarom.

Nacionalni tiskovnega urada Je- hie Salinger je izjavil, da bo ostal na svojem mestu ob pred- sedniku Johnsonu. Isto budo stili tudi trije funkcionarji Bele hiše: Theodore Sorensen, Kenneth O'Donnell in Lawrence O'Brien. Salinger je to izjavil v zvezi s predlozbo, naj bi kandidiral za senatorja.

Kakor poročajo iz Richmonda v Virginiji, je tamkajšnje vrhovno sodišče razsodilo, da je veljaven sklep oblasti grofije princa Ed- varda, ki so pred štiri leti da- zapreli javne sole, da bi pre- prečile integracijo črncov in be- lcev, kakor je to odredilo zvezo- sodišče. Tamkajšnje oblasti so- stavile privatne sole za bele. Pozneje so na posredovanje pred- sednika Kennedyja odpili poseb- ne sole za črne. Vrhovno sodi- šče Virginije zatrjuje, da ima vsa-

Nedeljske volitve v Venezueli v ozračju obsednega stanja

Betancourt je uveljavil svojo voljo - Številni napadi FALN - Odločen odgovor Kube na obtožbe

Med nedeljskimi volitvami v Venezueli: Oboroženi vojaki stražijo v Caracasu tovarnjake, v katerih so glasovnice in drugi potrebni material za volitve

CARACAS, 2. — Dosedanji podat- ki o včerajšnjih volitvah v Vene- zueli kažejo zmago vladnega kan- didata Leonija, kakor je bilo prič- kovati. Volitve so potekale v pra- vem obsednem stanju. Poroslo so bila volišča močno zastražena, strahnil so jih močno oboroženi vo- jaki, ker so oborožene sile narod- nosvobodilne fronte pozivale vo- litve, naj ostanejo doma. Vlada je zaprla tudi mejo proti Kolumbiji, nad sto tisoč policajev in vojakov pa je bilo v stalni pripravljenosti. Mesto Caracas je imelo podobo ob- leganega mesta.

Vlada je zastavila vse sile, da bi izvedla te volitve, ker ji ima za neke vrste plebiscit glede na aktiv- nost FALN. Prebivalstvo je odšlo na volitve, ker se je bala vladnih represalij. Toda številni volivci so oddali prazne glasovnice.

Kljub temu, da je vojska močno zastražila številna volišča, je v raz- nih krajih prišlo do neredov. Pri- padniki FALN so na več krajih na- padli volišča ter uničili sedee in seznane volivcev. Med številnimi neredi sta bili ubiti dve osebi, ra- njenih pa jih je bilo dvanajst.

Predstavnik ameriškega držav- nega departmaja je izjavil, da so zadovoljni z izidom volitev v Ve- nezueli. Kar se tiče upravljenega polkovnika Chenuaita, na njegov pred- stavnik izjavil, da ni v njegovih ele- mentov ter da ameriška in vene- zuelska vlada, sodelujeta, da dose- žeta njegovo vodo osvoboditev.

Kuba je ostro reagirala na to, da je Venezuela zahtevala od Organi- zacije ameriških držav, naj bi spre- jela drastične, vključno vojaško, ukrepe proti havanski vladi.

Akcija Venezuele je povzročila zaskrbljenost na tem področju, če- prav prevladuje prepričanje, da Ca- racas s svojo zahtevo po oborože- nih ukrepih proti Kubi ne bo do- bil podpore vladne, ali vsaj volil- nih in najodgovornejših latinsko-ameriških republik.

Kubanski predstavniki so zavrnili vse te obtožbe in napadi Betan- courta, da je skoval novo zaroto proti Kubi.

V ODGOVOR NA SOŽALNO BRZOJAVKO

Johnsonova brzojavka predsedniku Titu

Iranski zunanji minister Aram Abas na uradnem obisku v SFRJ

(Od našega dopisnika)
BEOGRAD, 2. — Predsednik re- publike maršal Tito je prejel od- slednjo brzojavko:

«Globoko me je ganilo Vaše so- žalje ob tragični smrti predse- dnika Kennedyja. On je dal svoje življenje za veliko stvar miru in pravice in na nas je, da za njim s isto vdanostjo, ki jo je pokazal, sledimo temu cilju. Osebo mi je znano, da je on sodil, da so bili njegovi nedavni razgovori v Va- ših zvezah konstruktivni, in jaz iskre- no upam, da bosta naša država lahko nadaljevala graditev odno- sov na tej konstruktivni osnovi. Predsednik državnega sveta Ro- munije Dej je predčerašnjim po- uradnem obisku v SFRJ — od- potoval s posebnim vlakom iz Beo- grada v Bukarešto.

Državni tajnik za zunanje za- zadeve Koča Popović je priredil danes v palači zveznega izvršne- ga sveta kosilo v čast iranskemu zunanjemu ministru Aramu Abasu, ki je prispel sinoči na uraden obisk v Jugoslavijo. Popović je med kosilom nasravlil svojemu gostu in pri tem ugotovil, da se odnosi med Iranom in Jugoslavijo dobro razvijajo in da so po- rozi za nadaljnji razvoj odnosov posebno na gospodarskem področ- ju. Jugoslovanski in iranski na- rodi so po besedah Popovića za- interisirani za ureditev miru na svetu in za nadaljnje sodelovanje v okviru OZN.

Iranski zunanji minister je v odgovoru na zdravico opozoril na skupna stremjenja Jugoslavije in Irana na mednarodnem področju in na njune obojestranske napore za krepitev vloge OZN. Odnosi med Jugoslavijo in Iranom se ma- nifestirajo v vedno večjem pri- jateljstvu in boljsem razumeva- nju. Med Abasovim bivanjem v Beo- gradu bosta Koča Popović in Abas izmenjala poglede obeh vlad na aktualna mednarodna vprašanja in na vprašanja s področja dvo- stranskega odnosa. Danes pa je Aram Abas obiskal predsednika skupščine Beograda Neoridža, ki je iranskega zunanjega ministra seznanil z najvažnejšo zgodovino stranskih odnosov. Danes pa je Aram Abas obiskal predsednika jugoslovanskega glavnega mesta. Minister Abas se je posebno za- nimal za način, kako Beograd re- šuje svoja komunalna vprašanja. B. B.

Hudi neredi med volitvami v Senegalu

DAKAR, 2. — Včeraj so bile v Senegalu predsedniške in parla- mentarne volitve. Zmagala je stranka sedanjega predsednika Sanghara, ki je bil ponovno iz- voljen za predsednika. Senhgor je bil edini predsedniški kandi- dat ter je dobil 900.508 glasov od skupnih 1.320.000. Pri parlamen- tarnih volitvah je njegova stran- ka, senegalska progresivna zve- za, dobila 802.741 glasov, medtem ko je edina opozicijska stranka »afriška zbiranje« dobila samo 39.252 glasov.

Med volitvami je prišlo do hu- dih neredov, pri katerih je bilo ubitih deset ljudi, ranjenih pa o- bito 60, in to v Dakaru. Druge tri osebe so bile ubite v notra- njosti države. Notranji minister je izjavil, da je vlada sklenila iz- vesti preiskavo o neredih.

Kakšna bo jutrišnja korist in pomoč satelitov

Problemi sodobne tehnologije in pedagoških prijemov v šolanju in izobraževanju so predmet čedalje večjega zanimanja ne le pedagoških krogov, ampak tudi širše javnosti po vsem svetu. Delno zaradi mogočnega širjenja izobraževalnih prizadevanj, ki komaj dohajajo sedanjo dinamiko v tehniki in ekonomskem razvoju sveta, delno zaradi čedalje večjega pomanjkanja strokovno doraslih kadrov. Tako si zdaj po svetu na moč prizadevajo, da bi izkoristili za šolanje in izobraževanje tudi vse najnovejša tehnična pridobitve. S tega vidika so zanimave napovedi in informacije, ki so jih v eni izmed zadnjih števil objavile Informacije Unesca (Informations d'Unesco) in ki jih v naslednjem objavljamo tudi v našem časopisu.

Komunikacijski sateliti, te kompleksne stvaritve moderne tehnike, se gibljejo po nebu in preletotne narode, ki so povečini še bori z osnovnimi težavami analitizma, bolezni in lakote. Ondotne narode, ki so po večini še pred kratkim dosegli svojo neodvisnost, prehitve napredke. Zanje je sedaj najbolj važno, da se razvijajo, napredujejo in da dohitijo visoko razvite narode. To da visoko razviti narodi napredujejo še veliko hitreje kot oni. Vendar lahko komunikacijski sateliti pomagajo novim deželah, da preskočijo jarek, ki jih loči od industrijsko razvitih dežel, tako da lahko še povečajo tempo svojega napredka.

O tem, za vse narode življenjskem vprašanju, je podrobno govorila v poročilu, ki ga je imel g. Rene Maheu, generalni direktor UNESCO, na konferenci za vesoljske radijske komunikacije, ki jo je organizirala Mednarodna zveza za telekomunikacije v Ženevi. O tem vprašanju so na široko razpravljali tudi na neki konferenci o vlogi satelitov v vzgoji in širjenju informacij. Ta konferenca je bila 25. septembra v Parizu ob XIV. mednarodnem kongresu za avstronaviko.

Kako lahko sateliti pomagajo deželah v razvoju? Da bi odgovorili na to vprašanje, moramo najprej upoštevati prednosti vesoljskih komunikacij za vse narode: ne smemo pozabiti, da se je začelo novo obdobje, ko sta Relay in Telstar sprejela in oddala prek Atlantika prve televizijske podobe, tiskovna sporočila in telefonske pogovore. Pri tem tudi ne smemo pozabiti, da gre za sistem, ki se bo do kraja razvil čez petnajst ali osemindvajset let, ki mora začeti funkcionirati že čez pet let.

Komunikacijski sateliti pomenijo tehnično gledano, razširitev klasičnega sistema telekomunikacij. Odpirajo nova obzorja radiu, televiziji, radiofotografiji, telegrafskimi in telefonskim komunikacijam ter mednarodni izmenjavi tehničnih in znanstvenih podatkov. Ti sateliti namreč dajejo večje možnosti sedanjem sistemu, kar zadeva hitrost in sežaj oddaje, kakor tudi obseg oddanih vesti ali obvestil.

Vzpostavitev takega sistema, čigar radijske in televizijske oddaje bi prekrile vse svet, bi omogočilo, da bi oddali novice o dogodkih po vsem svetu takoj, ko se je dogodek zgodil. Javnosti bi bilo tako omogočeno, da bi brez zamud reagirala na prejeto vest, in mogoče bi bil tudi takojšen pritisk javnosti, ki bi nedvomno vse bolj učinkovito vplival na nadaljnje ukrepanje. Po drugi strani pa bi široki stiki, ki bi jih navezali s temi mednarodnimi oddajami, po vsej verjetnosti pripeljali do boljše medsebojne poznavanja kulture, tradicij in načina življenja različnih narodov.

Vzgoja naj bi imela prva koristi od novih možnosti, ki jih odpirajo sateliti. V Združenih državah Amerike in v Angliji so za šolske televizijske oddaje uporabljali tudi že letala. Sežaj televizijskega ali radijskega oddajnika je odvisen od višine antene, ki jo uporabljajo; letalo pa samo prevzame višino antene, katere sežaj se veča, ko se letalo dviga. Sedaj pa si predstavljajte sežaj, ki ga ima lahko antena, ki ni več na letalu nekaj sto metrov nad zemljo, marveč na satelitu, ki se giblje nekaj sto ali celo nekaj tisoč kilometrov nad zemljo. Nove perspektive so resnično fantastične: šolsko televizijsko oddajo bo mogoče videti po vsem svetu, in sam profesor pa bo lahko poučeval milijone učencev, zbranih pred televizijskimi sprejemniki.

Problem prevajanja bi dokaj lahko rešili tako, da bi po različnih radijskih valovih hkrati oddajali isti tekst v različnih jezikih ali pa da bi različni vzgojitelji že v oddajnik na zemlji komentirali lekcije, hkrati ko bi tekel slikovni program. Realizacija takega programa bi bila kakor mana z neba za številne dežele v razvoju, ki jim manjka učiteljev in šol.

Trenutno sta dve metodi za uporabo tega sistema. Po eni uporabljamo satelite — tipa Relay in Telstar — ki se gibljejo razmeroma nizko nad zemljo in jo obletijo v dveh ali treh urah. Signale, ki jih oddajajo, je mogoče uloviti samo v času 20 do 40 minut: od trenutka, ko se satelit pojavi na obzorju, pa do trenutka, ko na drugi strani spet izgine za horizontom. Če bi hoteli zagotoviti nepretrgano zvezo, 24 ur na dan, bi morali imeti 20 do 50 satelitov, tako da bi bil vsaj po eden vedno v dosegu sprejemne postaje.

Druga možnost pa je s sateliti, ki jim pravijo asinhroni tipa Syncom. Te satelite pošljejo na krožni tir okrog zemlje približno v višini 35.700 kilometrov. Ti sateliti potrebujejo po 24 ur, da obkrožijo zemljo, natančno toliko, kot potrebuje zemlja, da se zavrti okoli svoje osi. Napravo so na ta način asinhronizirali z zemljo, kar pomeni, da je vedno nad isto določeno točko na zemlji, ko da se ta sploh ne bi premikala. Trije sateliti tega tipa, ki bi jih pogladi na isti krožni tir in razmestili v enakih razdaljah, bi omogočili istočasne oddaje po vsem svetu.

Druga plat te medalje pa je, da, da so za te sinhronizirane satelite potrebne rakete, zelo močni oddajniki in sploh zelo zapletene in kompleksne tehnične naprave. Postaja, ki na zemlji sprejemajo njihove signale, pa so lahko zelo preproste in zato tudi cenejše kot postaje, ki so predvidene za sprejemlje signalov, ki jih oddaja prvi tip satelitov.

Ne glede na to, kakšen sistem bodo uporabili, je zelo verjetno, da bodo sateliti sprva samo rešili in da bodo le sprejemali signale, ki jih bodo oddajale postaje na zemlji, ter jih potem ojačane spet oddajali na zemljo, kjer jih bo sprejemala za to pripravljena postaja. Ta jih bo znova ojačala in šele potem posredovala za uporabo v javnosti. Nedvomno pa bo prišel dan, ko bodo imeli sateliti dovolj močne vire energije (verjetno majhne atomske reaktorje), da bodo lahko sami neposredno oddajali »potrošnikom«, brez posredovanja postaj na zemlji.

Ena sprejemna postaja stane danes od enega do osem milijonov dolarjev. Ta cena pa bo lahko občutno manjša, posebno če bosta dve deželi skupaj uporabljali eno postajo. Mnogim deželah v razvoju, v katerih so telekomunikacijske zveze s tujino še zelo slabo razvite, bo skupno uporabljanje take sprejemne postaje omogočilo, da bodo poceni vzpostavile svoje mednarodne zveze. Te države pa bi v razvoju svojih komunikacij vrh tega še preskočile drago fazo klasičnega sistema telekomunikacij: kabla, močne radijske postaje itd.

Bilo je že več predlogov, da bi posebna mednarodna organizacija skrbela za te satelite in nadzorovala njihovo delovanje. Ta organizacija bi imela tudi premične sprejemne postaje, tako da bi jih lahko uporabljali v deželah v razvoju. Ena taka postaja v Braziliji že deluje.

Dodeljevanje frekvenc je v vsej vesoljski komunikaciji službi eden izmed odločilnih momentov. Zaradi nenehno naraščajočih potreb po televiziji in radiu v javnosti, plovbi in letalstvu, znanosti in industriji je radijska frekvenčna skala preobremenjena. Potrebe posameznih dežel so večje od možnosti. Vesoljske sredstva za zvezo pa zahtevajo malo frekvenc in to bi utegnilo vsaj trenutno olajšati hudo stisko na tem področju. Očitno pa bo potreben mednarodni sporazum, na podlagi katerega bi razdeljevali frekvence za vesoljske komunikacijske sredstva. To vprašanje proučujejo v Ženevi na konferenci za vesoljske radijske zveze. Seveda bo treba rešiti še veliko

tehničnih problemov, preden bodo postali komunikacijski sateliti vsakdanji pojav. Raziskave so že napredovale. Drugi problemi pa zadevajo taka vprašanja, kot so zakonodaja in nacionalna suverenost. Rešitev teh problemov je odvisna predvsem od volje za sodelovanje in od razumevanja, ki ga bodo pokazale posamezne države. Poti dežel v razvoju k napredku vodi predvsem tudi prek njihovega prispevka za rešitev problemov take vrste.

BRUNO FRIEDMAN

NA DUNAJU IN OKOLICI, NA MORAVSKEM, SLOVAŠKEM

Včeraj dva močna potresna sunka ki sta povzročila mnogo strahu

V nebotičnikih je pometalo ljudi s postelj, pohištvo se je premikalo, zrušil se je tudi kak dimnik - Ni vesti o človeških žrtvah

DUNAJ, 2. — Dva potresna sunka, ki sta trajala več sekund, so davi ob 7.49 občutili na Dunaju. Štiri močnejše sunki pa so občutili v Wiener Neustadtu, kakih 40 km južno od prestolnice.

V nebotičniku na trgu Matzleinsdorf na Dunaju je prebivalce pometalo iz postelj. Stene so se tresle. Medtem ko so kandelabri nihali, se je pohištvo pomikalo s svojih prostorov. Tudi v višjih nadstropjih visoko poslovala v Maria Enzersdorfu (dunajsko predmestje) so se zidovi precej pomikali in osebje na dela je delovalo mnogo strahu.

V Gramatneusiedlu na Gra-

diškem sta se zrušila dva dimnika.

V Wiener Neustadtu so začutili še en kratek toda močan sunk ob 11.26. Ljudje so pribražali na ceste in vse šele so za en dan zaprli.

Potres so čutili tudi na južnem Češkem, Moravskem in Slovaškem. V Bratislavi so nastale razpote v zidovih.

V Budnu pri Dunaju ter v Brnu in der Leithe je bil električni tok popolnoma prekinjen pri prenosni postaji. V Budnu je 400 usencev prišlo v šole, pa so se prestrašili in zbežali. Pozneje so poslali domov še vse ostale di-

jake (okrog 2500) tega mesta, ki je oddaljeno kakih 30 km od Dunaja.

Iz Prage poročajo, da je potres v Bratislavi, ki je trajal tri sekunde, povzročil le majhno škodo na poslopjih.

Resen dogodek v mednarodnem življenju zadnjih let

Književni in družbeno-politični časopis »Novi mir« je objavil v

jih poslati iz svojih vasi, jim daje dovolj naravnostno spravevalo. Ne da bi hoteli niti najmanj zagovarjati take, ki so takoj pripravljene uporabljati, nož, bi se vendar vprašali, če mogoče v Nemčiji mislijo, da je mogoče pripomoči k prevzgojiti takih vročkrvnih z napisi »Italijanom vohod prepovedan« na vratih javnih lokalov.

Prav včeraj pa se je ministrski predsednik Porenja in Westfalje Meyers udeležil slovesnosti, med katero so podelili visoko odlikovanje (drugo na lestvici nemških odlikovanj), »Rettungsmedaille« trinajstim osebam, med katerimi je tudi ital. državljani Natalino Usal. Vse te osebe so lastno življenje postavile v nevarnost, da bi rešile življenje drugih.

Marca meseca je Usal rešil življenje nekemu šestletnemu dečku, ki je padel v reko. Z drugimi otroki se je deček igral pri reki, nenadoma pa je zdrsnil v vodo. Otroci so začeli klicati na pomoč in Usal se je bil brez pomislekova vrpel v reko, spravi dekca na suho in mu pomagal z umetnim dihanjem k zavesti.

Popolna rehabilitacija

Robert Oppenheimer dobil Fermijevo nagrado

Izročil mu jo je predsednik Johnson - Protesti konservativcev

WASHINGTON, 2. — Predsednik Johnson je danes izročil Fermijevo nagrado — največje vladno priznanje na področju jedrske tehnologije — dr. Robertu Oppenheimerju, znanstveniku nesporne vrednosti toda obnem človeku, o katerem so mnogi v ZDA najbližje nasprotja.

Oppenheimer je bil ravnatelj laboratorijev v Los Alamosu, kjer so izdelali prva atomska bomba proti koncu druge svetovne vojne. Leta 1954 je komisija za atomsko energijo označila znanstvenika za »tveganje za varnost« in izključila ga je od vsake dejavnosti in raziskave tajnega ali zaupnega značaja. Ta sklep je bil sprejet v svetu voditeljev »AEC« s tremi glasovi proti enemu, vendar pa je komisija poudarila, da ta sklep ne postavlja v dvom lojalnost Oppenheimerja kot državljan ZDA. Aprila meseca letos pa je Bela hiša uradno sporočila, da podeljuje Oppenheimerju to častno nagrado, imenovano po velikem italijanskem fiziku (emigrantu), ki je točno pred 21 leti izvedel prvo kontrolirano verižno reakcijo v »Stagg Fieldu« univerze v Chicagu. Eksperiment 2. decembra 1942 je odprl vrata jedrski dobi in je zlasti ustvaril teoretično osnovo za realizacijo atomske bombe, ki jo je naredila skupina v Los Alamosu pod vodstvom Oppenheimerja.

V spominu na uspeh v Chicagu podeljujejo Fermijevo nagrado po tradiciji v prvem tednu decembra. Lamsko leto so nagrado podelili znanstveniku madžarskega porekla Edwardu Tellerju, imeno-

vanemu »oče vodikove bombe«. Ta je bil to leto najbolj zagrižen nasprotnik pogodbe o delni prepovedi jedrskih poskusov. Podelitev »Fermi Awards« 1963 Oppenheimerju predstavlja prvi uradni korak k popolni rehabilitaciji velikega fizika nemškega rodu. Znanstveni krogi so večina z zadovoljenjem sprejeli podelitev nagrade Oppenheimerju, ki jo je prejel spomlad potrdil osebno tudi predsednik Kennedy.

Nasproti velikemu ugledu, ki ga Oppenheimer uživa v ameriških in svetovnih znanstvenih krogih, pa stoji še sedaj odprto nasprotje in obsodba ameriških konservativnih krogov. Čeprav nimajo dokazov za njegovo »protiameriško« dejavnost, si vendar ne pomislijo obtoževati ga, da je delal proti koristim ZDA. Značilno je, da je Bourke Hickenlooper iz Iowa, eden izmed najbolj vplivnih republikanskih senatorjev kongresa ter član senatne komisije za zunanje zadeve, javno protestiral proti podelitvi nagrade Oppenheimerju ter tudi dal vedeti, da ni sprejel vabila za današnjo slovesnost v Beli hiši.

Ko je podelil Fermijevo nagrado Oppenheimerju, je predsednik Johnson hvalil njegov prispevek k napredku znanosti in teoretične fizike. Johnson, ki je označil Oppenheimerja za nadaljevalca Fermijevega dela, je osebno izročil znanstveniku zlato medaljo s sliko Fermija, nakazilo za 50.000 dolarjev ter uradno pergamentno listino. Oppenheimer se je za izkazano čast zahvalil.

Za pisateljico Renée Massip letošnji „prix Interallié“

PARIZ, 2. — Književno nagrado »Interallié« je letos prejela Renée Massip za svoj roman »La bête quaternaire«. »Interallié«, zadnji od velikih pariskih literarnih nagrad ob koncu leta, so omenjeni pisatelji podelili po četrtem glasovanju. Renée Massip, katere ime je bilo v ožji skupini avtoric favorito, je tako premagala dva nevarna konkurenta; to sta bila Claude Roy in Christina Yves z deloma »Leone et les siens« in »l'amour demeure«. Nagradjeni roman opisuje dogodivščine mlade ženske Cécile, ki se julija 1940 nahaja v Lyonu, medtem ko je njen oče v Londonu, mož pa v nekem nemškem koncentracijskem taborišču. Cécile se sprašuje, ali Jean, njen mož, ne poskuša pobegniti samo iz bojazni, da ne bi svoje sorodnike izpostavil represalijam, ali pa zato, ker je ne ljubi dovolj. Pri tem pa skuša delati to, kar bi Jean napravil na njenem mestu. Pridruži se organizaciji odporistov, vidi, kako drug za drugim padejo vsi njeni prijatelji, zbeži smrti in končno zo-

pet najde svojega moža. — Renée Massip, žena Rogera Massipa, ki je eden vodilnih uradnikov pri »Figaroju«, se je rodila v Arete v okrožju spodnjih Pirenejev 31. marca 1907. Bila je učiteljica in malo pred zadnjo vojno se je posvetila časnikištvu. »La bête quaternaire« je nekoliko biografski roman: za časa vojne je Renée Massip živela v Lyonu ter je aktivno pomagala možu, ki je bil član varnostnoobveščevalnega odbora. Pisateljica je že objavila več knjig; med temi je tudi neka pesniška zbirka. Njena najbolj znana delo je »La repentine«, »Les deesses« in »La main paternelle«.

Kar je drugo lahko je v Trstu strašno težko

V zadnji številki celovskega »Slovenskega vestnika« je zelo vidno objavljeno sledeče: »Kulturna izmenjava Korosko-vidskega pokrajina: Videmski simfoniki v celovškem Domu glasbe. Kulturna izmenjava med Korosko in videmsko pokrajino je s gostovanjem videmskega simfonikega orkestra zadnji pone-deljek v celovškem Domu glasbe obhajala svojo desetletnico. V teh desetih letih so medsebojni obiski kulturno-umetniški skupin obel del prav tako uspešno prispevali k poglobljanju dobrososedskih odnosov kot kulturna izmenjava med Korosko in Slovenijo.

Dirigent Armando La Rosa Parodi je s svojim orkestrom, ki šteje dobrih 40 izvrstnih godbenikov, posredoval navdušeni publiki v veliki dvorani Doma glasbe res lep užitek, ko so ga Celovčani na tem področju le redkokdaj deležni. Za uvod je videmski orkester v spomin na umorjenega ameriškega predsednika Kennedyja zaigral Beethovo »Melnholio«, nato pa se je odvijal bogat spored, ki je obsegal kompozicije znanih mojstrov iz štirih stoletij. Zadnji del koncerta pa je bil posvečen velikemu italijanskemu umetniku Verdiju ob 150-letnici njegovega rojstva.

Prireditve so se udeležili tudi mnogi predstavniki koroskega političnega, kulturnega in javnega življenja, med njimi deželni glavar Wedenig, celovski župan Ausserwinkler in vodja kulturnega referata deželne vlade dvorni svetnik dr. Rudani; iz Italije pa je priselila pod vodstvom podpredsednika videmskega pokrajine prof. Ribezija posebna delegacija, v kateri so bili mestni svetnik prof. Bonetto, predsednik trgovske zbornice Maniago in podpredsednik turistične zveze dr. Drusis. Deželni glavar Wedenig je za uradno goste in umetnike priredil sprejem v deželni vladni, kjer je v svojem govoru poudaril pomen kulturne izmenjave

med sosednimi deželami in narodi.

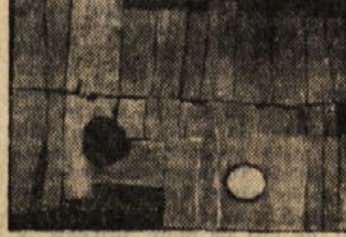
Kot že tolikokrat spet sprašujemo: kateri hudci drži drog v klopi, da v Trstu ni mogoče, kar je mogoče povsod drugod. Celovec lahko naveže stike z obema sosedoma: slovenskim in italijanskim, v Trstu je pa to tako težko.

V Zürichu razstava slikarjev - kmetov iz banatske vasi Kovaciča

BEOGRAD, 2. — Deset slikarjev-kmetov iz Banatske vasi Kovaciča bo na razstavi, ki jo bodo odprli 7. decembra v Zürichu, razstavilo 36 svojih del. To bo prva njihova samostojna razstava v inozemstvu po zelo ugodnih ocenah, ki so jih posamezni bili deležni doslej na razstavah jugoslovanskih in avstrijskih umetnikov v Moskvi, Leningradu, Berlinu, San Paulu, Bazlu, Dudimpešti in drugih svetovnih kulturnih središčih. Slikarji iz Kovaciča, kjer žive pripadniki slovaške narodne manjšine, so zadnjih 15 let zabeležili pomembne uspehe na področju likovnega ustvarjanja. V kulturnem domu v vasi, ki je za uspešno kulturno delovanje dobil letošnjo republiško nagrado, je stalna galerija slik kmetov, ki skoraj vse svoj potek čas posvečajo likovnemu upodabljanju življenja na vasi.

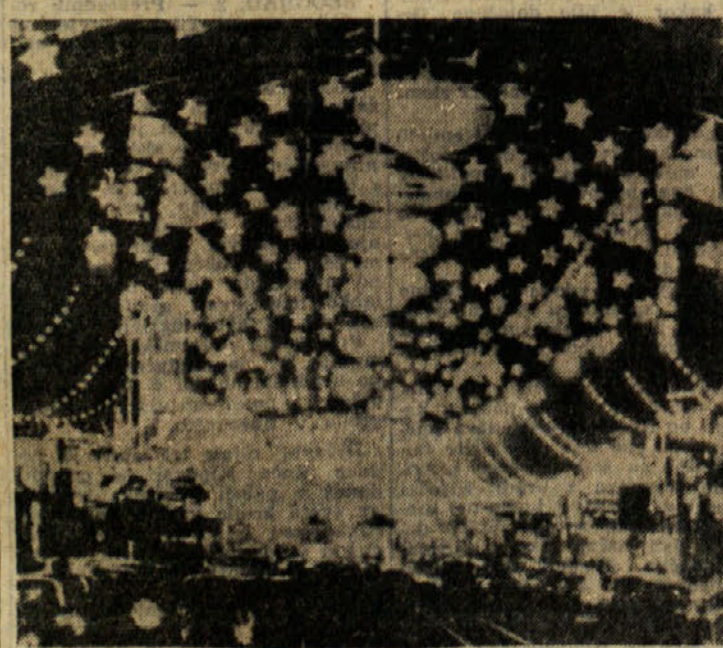
»Prvi v Italiji« v S. Carlu ali v Scali?

Nedavno smo poročali, da bo v neapelskem gledališču »S. Carlo« v januarju gostovala zagrebška Opera z dvema operama, od katerih ena bo »Katarina izmajlova« Dimitrija Šostakoviča. Prav tako pa smo kaj danes pozneje navedli repertoar operne sezone milanske Scale, kjer je tudi na sporedu Šostakovičeva »Katarina izmajlova«. Tako neapelsko gledališče »S. Carlo« kot Scala navajata, da se bo ta opera izvajala »prvič« v Italiji. Toda če se bo v Neaplju izvajala »prvič« v Italiji, potem to ne bo moglo več veljati za izvedbo v Scali, ki bo sile maja meseca. Skoraj gotovo ima vse to neko »osnove«. Dejstvo je namreč, da si je lastništvo opere sovjetskega skladatelja za Italijo pridobila založba Ricordi in gledališče Scala si je zagotovila prvo izvedbo te opere v Italiji — to da v italijanskim. Gledališče »S. Carlo« je pa spretno vse te klap-

Osnetek Alberta Sordija za sceno k baletu »Spirituale« Mortona Goulda, ki je na repertoarju v Scali

zule obilo: izvajalci so gostje izven Italije, drugje pa izvedba ne bo v italijanskim, temveč — kot navaja objavu neapelskega gledališča — v originalu. Lahko, da bo tudi kar v srbohrvaščini, saj se je že zgodilo, da se je za kakšno jugoslovanskih opernih izvajalcev v Italiji navajalo, da so peli »v originalnem ruskem jeziku«, pa je bil ta jezik le srbohrvaščina. Prav gotovo je vsa zadeva tudi odzven posebnosti prijateljskih odnosov, ki vladajo med milansko Scalo in ostalimi gledališči. Trdi se namreč, da milansko gledališče angažira vsako leto več pevcev, kot pa jih samo potrebuje, ter jih s tem nekako odzame drugim gledališčem. Potem Scala te pevece posoja dunajski državni Operi, kar opravičuje s tem, da potem dunajski umetniki vodja Herbert von Karajan poskrbi za gostovanje dunajske Opere v Milanu. Vsekakor pa ostane dejstvo, da prva izvedba »Katarine izmajlova« ne bo v Milanu temveč v Neaplju (če seveda ne pride kaj vmes).

V Bruslju so že sedaj ulice vse razsvetljene za čas pred prazniki

Alberto Sordi (na desni) s Sandro Milo in Industrijem Guidom Albertijem je odpoval v Acapulco v Mehiki. Vsi trije predstavljajo italijansko delegacijo na mehiškem filmskem festivalu

ITALIJANSKA MANJŠINA V JUGOSLAVIJI

Program, ki zagotavlja vsestranski razvoj

Velika pozornost je posvečena vsem specifičnim vprašanjem, še posebej pa vprašanju kulture

Pred kratkim so bile na odbo-
rovi seji Zdrženja Italijanov za
Istro in Reko sprejete programske
smernice za dobo do leta 1970.
Ker gre v tem primeru za važen
dokument, ki zadeva življenje
in razvoj italijanske narodne
manjšine v Jugoslaviji, smatramo
za potrebno, da vsaj v najkrajši
obliki prikažemo, kar v tem pro-
gramu predstavlja njegovo dra-
go in v glavnem bila zajeta v
sledenjem:

1. Zdrženje Italijanov za Istro
in Reko ne sme v nobenem pri-
meru zanemariti bistvenega do-
prinosu, ki ga politično-družbeni
in kulturni razvoji Italijanov
v trenutku, ko so bile postavljene
ne in se začnejo izpolnjevati nje-
gove naloge. In to, ne da bi se
na druge zračne odgovornosti,
ki po statusu pripadajo samo nje-
mu, Zdrženje mora skupno z
vsemi svojimi organi biti najbolj
dejavno in tenkočutno najbolj
dinamično in odločno v izpolnje-
vanju svojega programa.

2. Zdrženje Italijanov za Istro
in Reko mora v svojstvu kulturne
in narodne manjšine uporabiti vsa
sredstva, primerna za mobiliza-
cijo še neizkoriščenih rezerv, da
bi se tako pospešil ritem njegovega
dela, ki naj se razširi in poglobi
v tem ko naj bi Zdrženje
s svojimi organi, vsemu in vsaki
področju, na tisti področji, kjer
dostojne še ni obstajalo, priznava
se njegovo delo in običajno za-
dostni meri.

3. Zdrženje Italijanov za Istro
in Reko si mora glede stila in
metod dela opredeliti, da ne bo
dalje bolj resno in zrelo fizično-
mimo, kakor tudi utrditi svoje
neodvisne pozicije v ocenjevanju
posameznih situacij in nasploh
svoje dejavnosti ter v največji
meri razviti svoje pobude, stre-
me, da bi do leta 1970, ko bo
in ne v zastajajočem stanju iz-
polnjevanja svojih nalog.

4. Prisotnost Zdrženja Italia-
nov za Istro in Reko, kot organi-
zacije, ki je sestavni del nekega
enotnega, družbenega procesa,
mora vedno in povsod prisotna
do izraza v tem družbenem raz-
voju; ta prisotnost pa postane
naravnost neobhodna vsakokrat,
ko so predmet diskusije vsa po-
sebna vprašanja italijanske na-
rodne skupine.

5. Zdrženje Italijanov za Istro
in Reko se mora odločno obveza-
ti za popolno in dosledno izpol-
nitev svojega programa, in to
na osnovi sodelovanja vseh svojih
ustanov (z italijanskimi kul-
turnimi krogi, društvi, skupini-
mi, EDIT itd.) ter njihovih
posameznih članov ob istosre-
nem spoštovanju demokratičnih
načel v pogledu vodstva in kolek-
tivne odgovornosti, zahtevajoč
od največje svojega člana, da
največji meri izpolnjuje svoje
naloge.

6. Dejavnost Zdrženja Italia-
nov za Istro in Reko mora na-
dalje stremeti za tem, da pride
do prebujanja italijanske narodne
in kulturne manjšine, ki bi se
mora nad idealno kvaliteto
vsebine dela, utrjevati zaupanje
sonarodnjakov v družbene insti-
tucije, razširjati perspektive kul-
turnega razvoja v nacionalnem
smislu in se bolj intenzivno in po-
polno vključiti.

7. Zdrženje Italijanov za Istro
in Reko mora s konkretnimi akci-
jami in ustreznimi pobudami ne-
mehoma izpolnjevati svojo funk-
cijo mostu zbiranja in medseboj-
nega sodelovanja med obema
sosednjima državama, razvijajoč
vse, kar je v tem smislu že bi-
lo doseženo in organizirano raz-
vijajoč to svojo funkcijo še na-
prej na osnovi in s pomočjo
vestnega ter najbolj skrbnega
nadzora.

Na osnovi teh temeljnih pro-
gramskih točk in v skladu z na-
logami, izhajajočimi iz statuta,
kateri tudi ob upoštevanju skle-
pov zadnje skupščine v Rovinju in
drugi, je obljuba, da se v letu
1964, na območju, ki ga obsega
Zdrženje, bo leto v nadaljnjem
razvil naslednji konkretni pro-
gram dela; oziroma prireditve:

1. Proslava dvajsetletnice Zdr-
ženja, s tem v zvezi je bil od-
ločen, da komisija sestavi obse-
ben program, ki je bil do-
stavljen ustanovi Italijanskih
krožkov.

2. Skrb za mesto in položaj
sonarodnjakov v družbenem živ-
ljenju. Pod to točko je v prvi
vrsti najljubši prispevek, da se
stavo in izdelavo občinskih sta-
tutov, kakor tudi za njihovo do-
sledno in pravilno izpolnjevanje.
Nadalje sodi semkaj stalno
spremljanje dela italijanskih so-
narodnjakov, članov družbeno-po-
litičnih organizacij, v določenih
politično-teritorialnih enotah, ki
jim je treba pomagati s pred-
logi in nasveti nasploh, a še prav
posebej tam, kjer gre za najraz-
ličnejše manjšinske potrebe.

3. Šolske in predšolske ustano-
ve. Tu gre, razumljivo, v prvi
vrsti za to, da se vsestransko po-
skrbi za nadaljnji razvoj šolskih
in predšolskih ustanov in njih-
ovo delovanje prilagodi realnim
pogojem na terenu, a predvsem
bo treba rešiti vprašanje šole
v naselju Torre in pa vprašanje
otroških vrtcev v Poreču in na
Reki. Razjasniti bo treba nadalje
vprašanje vpisovanja v italijan-
sko šolo, ki na osnovi ustavnih
določil uživa popolno enakoprav-
nost, kakor bo treba tudi pro-
blemi, izidati program, ki bo
ti neizkoristno, da katerega je
prišlo v določenih krajih, med
številom italijanske prebival-
stva in učencem, ki se vpisujejo
v italijansko šolo. V kolikor
je prišlo do primera, da so se
v nekaterih manjšinskih šolah
določeni predmeti, doslej pouče-
vali v hrvaščini, bo treba rešiti
vprašanje integralnega pouka
v materinščini. Nadalje bo tre-
ba rešiti vprašanje didaktično-
pedagoške avtonomije italijanskih
šolcev v menih šolskih usta-
novah itd. Imenovati bo treba
šolske nadzornike za prvo in dru-
gostopenjske šole, ustanoviti ob-
činske didaktične centre za me-
sebojno pomoč in izmenjavo iz-
kušenj, izdelati program, ki bo
za enoten način pouka v
gimnazijah, pospešiti usrešitev
programa za izdajo šolskih knjig,
ustanoviti literarne krožke in sku-
pine za likovne umetnosti na
vseh šolah, nadaljevati a polet-
ni seminarji za strokovno iz-

popolnitev, nenehna osebja ita-
lijanskih šol itd.

4. Kultura. Tu bo med dru-
gim potrebno resno proučiti vsi
skupni, katerega sred-
stva kulturnega dviga, v tem v
zvezi pa, seveda, tudi izdelati
program zanimivih predavanj in
mobilizirati kulturne krožke za
organizacijski prispevek pri nje-
hovi izvedbi. Obenem bo treba
posvetiti tudi številu knjig in
knjižnicah italijanskih kulturnih
krožkov in v solah kot tudi spre-
jeti ustrezne ukrepe za razširje-
nje tako knjig kot čitav nasploh.
Vsaj enkrat v letu pa bi v naj-
važnejših središčih Istre mora-
le biti prirejene razstave italia-
nske knjige s čimer bi se ljudem
nudila možnost neposredne na-
bave. Nadalje bo treba preuredi-
ti in obogatiti oddelke mestne-
ga muzeja v Rovinju, posvečen
prispeljku, ki so ga Italijani dali
v NOB in v času izgradnje so-
cializma.

5. Umetniška dejavnost. V tem
pogledu bo predvsem treba pri-
stopiti k zbiranju in objavljanju
materiala, potrebnega za umetni-
sko dejavnost. Prirediti bo treba
tudi poseben otroški festival,
namreč festival otroške pesni, na-
menjen predšolski in šolski mla-
dini. Italijanski drami bo treba
nuditi vsa podpora, da se orga-
nizacijsko okrepi in razvije takš-
no repertoarno politiko, ki bo
tudi poseben otroški festival,
umetniškega dviga manjšine, u-
stanovilo se bo tudi lutkovno gle-
dišče, pobuda pa naj bi se
zatem raztegnila še na predšol-
ske in šolske ustanove. Se na-
dalje naj bi se razvijali tudi el-
itarski Italijanov v NOB, auditi
v Rovinju, da bi se v tem v
vsa pomoč Zdrženju pesnikov,
literatov in umetnikov za nje-
govo organizacijsko okrepitev, a
skupno z njim se bo pristopilo
k razpisu najrazličnejših natečaj-
ev. Sporazumi z mestnim mu-
zejem v Rovinju, da bi se v
organizirati stalno razstavo li-
kovnih umetnosti članov Zdr-
ženja pesnikov, literatov in umet-
nikov.

6. Založniška dejavnost in ra-
dio. Na teh področjih bo treba
natančno pregledati doslej oprav-
ljeno delo, kakor tudi stremeti,
da se v bodoče bolje prilago-
di potrebam in nalogam manj-
šine ter Zdrženja.

7. Ustrezni pobudi se bo-
do morali natančneje opredeliti
nekateri problemi, s čimer bodo
tako seznanjene tudi odločujoče
oblasti, obenem pa se bo pri ču-
tateljih zbudilo potrebno zanimi-
vanje. Nadalje bo se treba: okrepi-
ti sodelovanje s časopisi in sku-
pini doma in v Italiji, organizira-
ti mesece našega tiskasa, vsebin-
sko utrditi organizacijsko mre-
žo dopisnikov, začeti z izdaja-
njem nove kulturne revije, izdati
dokumentarno knjigo o udele-
ležih Italijanov v NOB, auditi
potrebno pomoč za redne italia-
nske oddaje na radiu in pulski
radijski postaji, proučiti doslej
opravljeno vlogo radija Koper
in njegovo popularizacijo in obve-
ščanje o italijanski narodni manj-
šini, organizirati sistem rednih
tiskovnih konferenc v svrhu iz-
polnitve informiranja itd.

8. Italijanski kulturni krožki
Krožki bo treba predvsem orga-
nizacijsko okrepi in obenem od-
rešiti vprašanje članstva. Kakor in-
di ustanoviti nove sekcije v ita-
lijanskih kulturnih krožkih (fo-
toteatersko, filatelistično itd.), o-
krepi sodelovanje med italijan-
skimi kulturnimi krožki s podob-
nimi ustanovami sosedne repu-
blike itd.

In končno je bilo sklenjeno,
da bosta pri Zdrženju organi-
zirani tudi ustrezna evidenca in
kartoteka za vse dejavnosti in
zvezi z italijansko manjšino, ka-
kor tudi da se ustrežno, se prvi
sorazmerno reši vprašanje udele-
ležev v posameznih republik pri fi-
nanciranju ustanov Zdrženja.

Kot razvidno je program obse-
žen in jasno izdelan, tako, da ga
gotavlja v polni meri vsestranski
organiziran razvoj italijanske
manjšine v Jugoslaviji prav na
vseh področjih njenega specifič-
nega življenja in potrebe. In za
zaključek: srečni bi bili, ko bi
tudi mi, tukaj živeči pripadniki
slovenske manjšine lahko bili de-
ležni podobnega, ali vsaj pribli-
žno podobnega ravnanja.

Na osnovi teh temeljnih pro-
gramskih točk in v skladu z na-
logami, izhajajočimi iz statuta,
kateri tudi ob upoštevanju skle-
pov zadnje skupščine v Rovinju in
drugi, je obljuba, da se v letu
1964, na območju, ki ga obsega
Zdrženje, bo leto v nadaljnjem
razvil naslednji konkretni pro-
gram dela; oziroma prireditve:

1. Proslava dvajsetletnice Zdr-
ženja, s tem v zvezi je bil od-
ločen, da komisija sestavi obse-
ben program, ki je bil do-
stavljen ustanovi Italijanskih
krožkov.

2. Skrb za mesto in položaj
sonarodnjakov v družbenem živ-
ljenju. Pod to točko je v prvi
vrsti najljubši prispevek, da se
stavo in izdelavo občinskih sta-
tutov, kakor tudi za njihovo do-
sledno in pravilno izpolnjevanje.
Nadalje sodi semkaj stalno
spremljanje dela italijanskih so-
narodnjakov, članov družbeno-po-
litičnih organizacij, v določenih
politično-teritorialnih enotah, ki
jim je treba pomagati s pred-
logi in nasveti nasploh, a še prav
posebej tam, kjer gre za najraz-
ličnejše manjšinske potrebe.

3. Šolske in predšolske ustano-
ve. Tu gre, razumljivo, v prvi
vrsti za to, da se vsestransko po-
skrbi za nadaljnji razvoj šolskih
in predšolskih ustanov in njih-
ovo delovanje prilagodi realnim
pogojem na terenu, a predvsem
bo treba rešiti vprašanje šole
v naselju Torre in pa vprašanje
otroških vrtcev v Poreču in na
Reki. Razjasniti bo treba nadalje
vprašanje vpisovanja v italijan-
sko šolo, ki na osnovi ustavnih
določil uživa popolno enakoprav-
nost, kakor bo treba tudi pro-
blemi, izidati program, ki bo
ti neizkoristno, da katerega je
prišlo v določenih krajih, med
številom italijanske prebival-
stva in učencem, ki se vpisujejo
v italijansko šolo. V kolikor
je prišlo do primera, da so se
v nekaterih manjšinskih šolah
določeni predmeti, doslej pouče-
vali v hrvaščini, bo treba rešiti
vprašanje integralnega pouka
v materinščini. Nadalje bo tre-
ba rešiti vprašanje didaktično-
pedagoške avtonomije italijanskih
šolcev v menih šolskih usta-
novah itd. Imenovati bo treba
šolske nadzornike za prvo in dru-
gostopenjske šole, ustanoviti ob-
činske didaktične centre za me-
sebojno pomoč in izmenjavo iz-
kušenj, izdelati program, ki bo
za enoten način pouka v
gimnazijah, pospešiti usrešitev
programa za izdajo šolskih knjig,
ustanoviti literarne krožke in sku-
pine za likovne umetnosti na
vseh šolah, nadaljevati a polet-
ni seminarji za strokovno iz-

V soboto zvečer in v nedeljo popoldne je bila v Prosvetnem domu na
Opčinah prijetna novost. Dramska skupina opsenega p.d. je uprilo-
bila Brechtovo odsko delo "Dobri človek iz Sečuanu", ki je privabilo
veliko število občinstva. Na sliki: prizor iz zadnjega dejanja

OVEN (od 21.3. do 20.4.) V svojih
poslovnih razgovorih bodite
pomirjeni. V čustvenih zadevah
bo sreča na vaš strani.

BIK (od 21.4. do 20.5.) Bodite
previdni v odnosih do svojih tek-
mecev. Srečne ure z ljubljeno
osebo.

DVOJČKA (od 21.5. do 22.6.) Fi-
nančni položaj bo ugoden. Neki
družinski član bo do vas zelo
hladen.

RAK (od 23.6. do 22.7.) Bodite
bolj natančni in usrešitvi boste
svoji načrti. Doživeli boste prijet-
no srečanje.

SKORPIJON (od 24.10. do 22.11.)
Ne ukvarjajte se s vprašanjem, ki
tega ni vredno. Pokažite večje ra-

Zagrebački "Tamburica" je s svojim programom navdušila tako številno občinstvo v Krki, kot tudi v
dvorani na stadionu "Prvi maj". Na gornji sliki ansambl med izvajanjem, na spodnji sliki pa vidimo
predsednika Prosvetne zveze prof. Ubalda Vrabca, ko se dragim gostom zahvaljuje

ČEZ NEKAJ DNI BO 60 LET OD PRVEGA POLETA BRATOV WRIGHT

Od Ikarusovega osmojenega perja do kolosa TU-114

Razna obdobja izrednega razvoja
Zakaj je bil Lindberghov podvig
tako junaški - «X-15» najbolj naglo
letalo, ki se je tudi najvišje povzpelo

MONTREAL, 30. novembra. — Vseh 118 potnikov, ki so
bili na letalu, ki je minilo noč treščilo, je izgubilo življenje.
Priče poročajo, da so slišale le močno eksplozijo, ko je letalo
treščilo na tla...

To je poslednja lamed tók-
kih tragedij, ki jih, žal, pogo-
sta terja letalski promet. In ven-
dar statistiki zatrjujejo, da le-
talo ni prav nič bolj nevarno
prometno sredstvo od drugih
prometnih sredstev. Ne bomo se
spopadali v razpravi, ali je
varnejše potovati v avtomobilu,
v vlakcu, ali ladji ali v letalu,
kajti dejstvo je, da se letalstvo,
kljub tolikim nesrečam izred-
no naglo razvija, kar nam dok-
azuje izredni razvoj letalstva v
samih šestdesetih letih, odkar
sta se 17. decembra 1903, brat-
je Wright prvi dvignila od tal in
v tem uresničila tisoletno željo
človeka, ki je izražena celo že
v mitologiji s ponesrečenim po-
letom Ikarusa.

Zgodovina letalstva je zgodovi-
na tako naglega napredka, kakr-
šnega ne srečamo na nobenem
področju človekove dejavnosti.
Šestdeset let je kratka doba, v
zgodovini človeštva je trenutek,
toda od poleta bratov Wright, ki
sta se pred šestdesetimi leti v
puščavi Kitty Hawk dvignila, a
svojem 110 km težkim letalom in
v 57 sekundah, kolikor sta osta-
la v zraku, preletela razdaljo
360 metrov v višini treh metrov,
dosedanjih poletov na višini de-
set, dvajset in tudi več kilome-
trov in na razdaljah do 7 ali
celo več tisoč kilometrov, je bil

napraviljen, skok in ne korak.
Pravzaprav ni šlo za en skok,
pač pa za vrsto skokov, ki sta
jih omogočila tehnika in znanost
od sodelovanja dveh ljudi.

Doba letalstva delimo na ob-
dobja. Prvo obdobje se imenu-
je ejunsko, ko so se prvi po-
pirali letalstva razkazovali. Med
te pionirje spada tudi naš go-
riški rojak Edvard Rusjan, ki je
že pred 54 leti letel. Drugo ob-
dobje je tako imenovano ob-
dobje enokrilnih letal, ki jih je
sledila doba štirikrilnih ve-
likanov, da bi ji končno sle-
dila doba letalstva. Vsako iz-
med teh štirih obdobji ima svo-
je obsežne, za ejunsko obdobje
je bila značilna negotovost
pogonskega motorja, pa tudi o-
preme letala, od tod junjsko
obdobje, ki so na ta letala sedli.
Da ne bi govorili dolgo o dobi le-
tala na batne motorje, bomo ome-
nili najne nepopolnost reaktivne,
ki imajo to tragično značilnost,
da po navadi morejo sprejeti
veliko potnikov in je zato vsa-
ka letalska nesreča dejanska u-
katastrofa, ki se ocenjuje z des-
tinskimi mrtvici.

Z letalsko-tehničnega gledišča
pa se more, 60 let aerona-
viki razdeliti tri glavne dobe: prva
doba je zgodovinska doba in
gre od samega začetka letalstva
do začetka druge svetovne vojne,
do 1940. leta. Za to dobo sta
značilna batni motor in propel-
ler. Doba med 1940. in 1960. le-
tom je doba že reaktivnega mo-
torja, ko se to letalo rojeva, ro-
di in se dokončno uveljavlja. Od
1960 dalje pa letalo strokov-
njaki že novo dobo, ki krije v
sebi mnoge važne znanstvene in
tehnične dosežke, ki da se bodo
po vsej verjetnosti prelevili v
letalo na atomski pogon.

V prvih štirih desetletjih zgo-
dovine letalstva, ko je na nebu
vedno močnejše gospodarilo lealo
na propeler, so bili doseženi po-
membeni uspehi, z vedno večjo
brzino letal pa tudi z vedno viš-
jo letanjenjem. Prva letala so le-
tela z brzino komaj 50-60 km
na uro. Prvi so pomen letalstva
dodelali Francozi. Zato je do pr-
ve svetovne vojne bila Francija
vodilna država na tem področju.
Bleriot je 1909 preletel Rokav-
ski preliv s francoske obale do
Doverja, 1913 pa je dosegel že
brzino 200 km na uro, torej štir-
ikratno brzo drugih. Njegov

zumevanje do neke mlade osebe.
STRELEC (od 23.11. do 20.12.)
Nenadne okoliščine vam lahko o-
mogocijo, kar se je doslej zdelo
neuresničljivo. Zaskrbljenost druge
osebe je neutemeljena.

KOZOROG (od 21.12. do 20.1.1.)
Ne delajte nepotrebnih dolgov. Za-
dosteno bo vašemu samoljublju.

VODNAR (od 21.1. do 19.2.) Za-
dovoljstvo v delu, posebno po za-
slugi nekega sodelavca. Trenutek
je ugoden za ureditev nekega čust-
venega razmerja.

RIBI (od 20.2. do 20.3.) V svo-
jem poslovanju bodite bolj dejav-
ni. Ne bodite v svoji nervoznosti
krivični do ljubljene osebe

Horoskopi

VIDKO VREMEC:

Uprli so se fašizmu

Pred 22 leti se je 2. decembra začel pred
fašističnim posebnim sodiščem v Trstu proces,
ki je znan pod imenom Tomazičev proces in ki
se je zaključil 14. decembra s smrtno obsodo
devetih obtožencev, od katerih so jih pet ustrelili,
štirim pa spremiti kazen na doživotno ječo.

Tor Vidko Vremec, ki je bil mlajši tožilec
in je bil tudi obsojen, je razpisal daljši časovni
v katerem osvetojuje predvsem komunistično
dejavnost v tedanjem času. Pri tem so z njim
sodelovali Tone Ukmar, Alojz Budin, Ferdo
Rukin, pok. Maks Kralj, Franc Kralj, Armido
Ukmar, Rudi Vilhelm, Pankov, mami, Šteško
Colja, Alojz Besednjak, Peter Nardin, Ivan Cah,
Venček, Ukaj, Ivan Gasperič, Alojz Mokole in
Angel Segulin. Želeli bi bilo, da bi ta sestavek
dal spodbudo drugim, da bi kolikor mogoče
osvetlili celotno tedanjo protifašistično dejavnost
vse skupine, ki je tedaj prišla pred fašistično
posebno sodišče.

UVOD

Antifašistični boj na Primor-
skem je prešel v novo obdobje
s sprejemom izrednih fašističnih
zakonov. Dec. 26. novembra 1926
je vlada ustanovila posebno so-
dišče za zaščito države s sede-
štem v Rimu. To poslušno orodje
fašističnega režima je pomenilo
poslednji udarec za narodno
manjšino, in posebno še za ko-
munistično stranko. Dokončno so
bile s temi zakoni ukinitve o-
svoje svobode, in namesto
njih je bilo utaknjeno nasilje.

Pred posebnim sodiščem so
uprili že naslednje leto, več

procesov. Najpomembnejši proces
je bil v juniju 1928 zoper člana
CK italijanske komunistične
stranke, ki so ga imenovali tudi
sveliki proces proti CK, in je
imel v javnosti močan odjek.

Slovenskega komunističnega po-
slanca Jožeta Srebrničja iz Solka-
na so obsodili na večletno kon-
finacijo na otočje Ventotenne in
Ponza, ki je postalo pozneje pri-
silo bivališče mnogim antifa-
šistom.

V tedanjem valu slepega pre-
gonavanja niso priznalsi niko-
mur. Veliko delavcev, kmetov in
izobražencev je moralo zapustiti
rodna tla, deloma iz ekonomskih,
pretežno pa iz političnih razlo-
gov.

Po zločinah početih fašisti-
nih skvadrstov, ki so strahovali po
doželi, so se začeli še hujski
čas, ko je zavladalo za slovenski
živel! popolno brezpravnje.

Leta 1929 je splošna svetovna
gospodarska kriza zastrila do
skrajnih meja nakopičena proti-
slovska reakcijska vladavina.
Fašistični oblastniki so dne 6.
septembra 1930 v Bazovici krvavo
obračunali s štirimi mladimi slo-
venskimi narodnjaki: Bidovcem,
Milosem, Marušičem in Valenti-
nem, kar je bil šolj stopnjeval
ljudsko gorenje.

V tem sestavku bomo orisali
nekaj osnovne značilnosti o bo-
ju komunistov na Primorskem v
ilegalnih razmerah, posebno pa
vlogo ilegalnega glasila «Delo» in
Panka Tomaziča v obdobju od le-
ta 1940.

Nekaj spominov o nastopu fa-
šizma je znani prvoborec Tone
Ukmar strnil v naslednje: «V raz-
merah rastočega fašističnega te-
rorja se je orientovalo komunisti-
čno gibanje v Juljski krajini
od leta 1924 dalje na oblike
ilegalnega boja. Po divjem van-
dalizmu fašističnih tolp zoper de-
lavske organizacije, kulturne in
gospodarske pridobitve slovenske-
ga življa, je bilo z letom 1926
zaključeno obdobje pollegalnosti.

Najvažnejši komunistov iz
gornje tržaške okolice, ki so na-
daljevali z delom v ilegalnih sku-
pinah: Josip Vermežina, španski go-
rec, padel v boju z Nemo v dru-
gi svetovni vojni, Leopold Cahar-
ija, španski borec, Peter Bogatec,
padel v Španiji, Albert Košta,
španski borec, Damas Sedmak, Ar-
mid Ukmar, Šteško Colja, Albert
Sulčić, Rudi Vilhelm, Riko Mala-
tan, Alojz Budin, Ferdo Rukin in
drugi.

Za to obdobje je značilno de-
jstvo, da niso mogle fašistične me-
tode ricinusovega olja in batin
zlomiti odpora delavskih množic.
Mnogo vodilnih in navadnih ko-
munistov v Trstu in Gorici so fa-
šisti pretepali ter jih obsodili
pozneje na dolgoletne zaporne
kazni ali pa na konfinacijo. Pod
takimi udarci je bilo veliko lju-
di prestrašenih in dezorientiranih.

Zavoljo tega je bilo potrebno pra-
včasno začeti z ilegalnim delom.
Za kompromitiranje komuniste
ni bilo obstanke na domačih tleh,
zato so emigrirali v inozemstvo,
da bi imeli ugodno priliko. Do
izrednih fašističnih zakonov so bi-
la središča komunistične dejavnosti.

Kako pogumen je bil Lind-
bergh, nam posredno pove dru-
go dejstvo. Polnih deset let je
moralo miniti, da se je začel
redni let v Evropo v Ameriko
in narobe. Letalska industrija
je potrebovala deset let, da je
ugosobila dovolj varno letalo
za promet čez Atlantik.

In tako smo prispeji že do
druge svetovne vojne, ko letala
razvijajo že 600 km na uro. Leta
vojne, točneje potrebe vojne pa
so, kol v času prve svetovne
vojne, omogočile še bolj pospe-
šen tempo v razvoju letalske in-
dustrije. Ze v prvih letih vojne
so vojaški pilotom na razpo-
lovanje letal, ki morejo razviti 700
kilometrov na uro. Mnogokrat
pa smo občudovali in hkrati
tudi trepetali, ko smo gledali
jate ameriških bombnikov ele-
teht trdnjave, ki so mogle o-
praviti tudi 4000 km poti brez
vmesnih pristankov in z ogrom-
nim bremenom bomb. Te slete-
če trdnjave so razvijale že br-
zino 400 km na uro pri polni
obremenitvi in na velikih relacijah.

Ze med samo vojno, proti kon-
cu 1944. leta, pa so začela pa-
rati nebo letala na reakcijski
pogon. Bila so to nemška letala.
Ta dejanska odpirajo novo ob-
dobje v letalstvu in pomenijo
v letalski tehniki že nekakšno
revolucijo. Vsako nadaljnje na-
povedovanje bi bilo danes tve-
gani. Govori se o atomskem le-

Radio Trst A
7:00: Kolodar. 7:30: Jutranja
odaja. 8:30: Slovenski narodni
motivi. 11:45: Ameriški odmevi.
12:15: Pomenek s poslušalkami.
12:30: Iz glasbenih sporedov.
13:30: Glasba po želji. 17:00:
Ansambl. 18:30: Glasbeni sporedi.
17:30: Glasbeni kaledoskop. 18:00:
Italijanska po radiu. 18:15: U-
metnost, književnost in priredit-
ve. 18:30: Sodobna jugoslovanska
simfonična glasba. 18:50: Tambu-
raški ans

